

Príručka pre budúcich náhradných rodičov

Pripravujeme sa na prijatie dieťaťa,
ktoré žije mimo vlastnej rodiny

TRÍBEHY DETÍ

Paľko sa narodil rómskej matke ako piate dieťa predčasne uprostred zímy. Jeho biologickí rodičia bývajú v osade na východnom Slovensku odrezanej od sveta, bez elektriny a vody, v nepostačujúcom prístrešku, kde sa tiesnia so starými rodičmi a švagrovčami.

Priniesť ďalšie dieťa do takého prostredia nebolo pre matku jednoduché, a keď sa ukázalo, že Paľko musí byť pod častým lekárskym dohľadom, jeho rodičia sa už po neho do nemocnice nevrátili.

Neskôr matka chcela vedieť, ako sa dieťaťu darí, tvrdila však, že nemá možnosť si ho zobrať domov.

Žanetka sa narodila mladej matke v petržalskej pôrodnici ako druhé dieťa. Jej prvé dieťa žije v adoptívnej rodine. Ona sama vyrastala v detskom dome. Do poradne počas tehotenstva nechodila. Zdržovala sa na mestach, ktoré sú spájané s prostitúciou a dílerstvom tvrdých drog. Súčasné miesto pobytu matky nie je známe.

Profesionálna matka, ktorá sa o Žanetku od jej troch mesiacov stará (u seba doma) hovorí: „Je dráždivá, často pláče bez známej príčiny. Jej prejavy sú pre mňa stále nevyspytateľné. Zdá sa mi, akoby ani nepotrebovala našu lásku, žije vo svete, kam je fažké preniknúť.“

Vaneska a Nikolas prišli do krízového centra triac dôsledkami podvýživy a nedostatočnej hygieny a s neliečenými detskými chorobami. Hoci sa ich telesný stav postupne zlepší, opakovane zažívajú silné reakcie strachu v bežných situáciách. Deti reagujú veľmi úzkostne, keď sa vo dverách objaví postava muža, keď sa majú ísť kúpať, zostať v tme, či oddeliť sa jeden od druhého. Sestra s bratom sú na seba veľmi naviazaní.

V ich záznamoch je informácia, že majú ďalších dvoch súrodencov v inom detskom dome, ktorí sú už v školskom veku a do domova sa dostali na základe hlásenia školy pre záškoláctvo.

„Máme pestúnske rodiny, ktoré vychovávajú deti s najrôznejšími skrytými aj zjavnými problémami...

A pritom by rozhodne odmietli predstavu, že to robia z dobročinnosti, z ľútosti alebo že sa chcú proste obetovať. Čo teda vedie týchto ľudí k záujmu o deti – k záujmu, ktorý sa nedá finančne nijako oceniť a vynahradit?

Znamená to, že mať deti, starať sa o deti, žiť s deťmi, prináša niečo radostné, čo dospelí ľudia vnútorne potrebujú, čím ľudsky rastú a vyzrievajú, čo im dáva hlboké životné uspokojenie.“

Profesor Zdeněk Matějček (1922 – 2004),
český detský psychológ, ktorého myšlienky a skúsenosti už dlhé desaťročia významne ovplyvňujú vývoj náhradnej rodinnej starostlivosti i na Slovensku

Kým ste sa odhodlali k rozhodnutiu, že sa chcete vydať na cestu náhradného rodičovstva, asi ste si zistili množstvo informácií, premýšlali o nich, z rôznych strán zvažovali vašu situáciu a – to predovšetkým, túžili po dieťati, ktoré niekde čaká a má sa stať súčasťou vášho života. Až sa žiadaj dodat – zmení vás život.

Teraz vás čaká ďalší veľký krok. Príprava na náhradné rodičovstvo má zákonom určený názov a do istej miery aj formu a obsah. Poskytujeme ju my, odborníci. (Akreditáciu – akési potvrdenie našej odbornej spôsobilosti, nám udeľuje štát.) Dôvodov na takýto postup je niekoľko, no tým najzávažnejším je asi to, že deti, ktoré prichádzajú do náhradných rodín, sú zraniteľnejšie než tie, ktoré k nám prichádzajú prirodzenou cestou – a na to sa treba pripraviť. Toto dôležité obdobie však môžete využiť rôzne, tak ako ľudia majú odlišné predstavy o svojom náhradnom rodičovstve.

Možno už tušíte, že sa chceme spolu s vami vydať na cestu, ktorá nebude ľahká. Najmä ak zvažujete, že by ste sa stali náhradným rodičom dieťaťu, ktoré dostalo od života okrem citových zranení ďalšie bremená. Ked sa stanete náhradným rodičom, tieto bremená budete pomáhať dieťaťu niesť.

Možno pochybujete o tom, či to zvládnete. Podobné pocity sú v tejto fáze prirodzené. Chceme vás však povzbudiť, aby ste zvážili možnosť prísť na (špecializovanú) prípravu na náhradné rodičovstvo do vášho regionálneho Centra Návrat. Myslíme si, že vám vieme pomôcť pri vašom rozhodovaní.

tím odborných pracovníkov Návratu
www.navrat.sk

O ČOM BUDEME HOVORIŤ?

O rozhodovaní sa

Pre nás, odborníkov sú potreby dieťaťa určujúce pri zvažovaní toho, akú náhradnú rodinu potrebuje. Účelom vašej prípravy je však niečo iné. Dostanete priestor a informácie potrebné na to, aby ste sa vedeli rozhodnúť, akými náhradnými rodičmi môžete byť.

Rozhodnutie by ste mali urobiť na základe dvoch vecí. Predovšetkým je dôležité, aby ste sa poznali – svoje silné i slabé stránky. V druhom rade (ale nemenej dôležitom) sú to potreby detí a dostatok trievnych informácií o vašich možnostiach tieto potreby napĺňať.

Ako bude príprava na náhradné rodičovstvo prebiehať?

Za začiatok vašej prípravy možno považovať už premýšľanie o tomto kroku. Niektorí pri tom študuje dostupnú literatúru, ale väčšina z vás hľadá aj „príbehy zo života“. Asi preto sa v Centrách Návrat a na Kluboch náhradných rodín s vami, budúcimi náhradnými rodičmi, stretávame často ešte pred oficiálnym začiatkom vašej prípravy.

Oficiálne sa príprava na náhradné rodičovstvo začína podaním žiadosti na príslušný úrad. Ak si vyberiete spomedzi viačierich akreditovaných organizácií Návrat, bude vás spravidla už od začiatku viesť celým procesom dvojica odborníkov – sociálny pracovník a psychológ. V príprave spolupracujeme aj so skúsenými náhradnými rodičmi.

V Návrate prebieha príprava kombináciou individuálnej a skupinovej formy. Skupinová príprava má interaktívnu a zážitkovú podobu. Veľkou oporou vám môžu byť živé diskusie so skúsenými náhradnými rodičmi. A tiež príbehy náhradných rodín, zachytené v dokumentárnych filmoch, ktoré vám v procese prípravy premietneme. Individuálna časť je vyhradená na rozprávanie o intímnejších témeach, ako je uvažovanie o osobnej motivácii prijať diefa, manželstve a predstavách partnerov o živote s prijatým diefaom.

Témy a otázky, o ktorých sa s vami budeme rozprávať, vznikali postupne v priebehu rokov na základe našich skúseností s odbornou pomocou náhradným rodinám. Zistili sme, že v istej fáze je dobré dávať dôraz na vybrané témy podľa toho, akým smerom sa ubera vaša predstava o dieťati. Rozhodujú pritom kritéria ako vek, zdravotný stav, to či zvažujete prijatie dieťaťa s črtami rómskeho etnika, alebo prijatie súrodencov.

Inak povedané – predpokladáme, že predstavy o vašom náhradnom rodičovstve sa budú počas niekoľkých mesiacov, ktoré trvá proces prípravy, vyvíjať. Naše úsilie teda bude smerovať k špecializácii prípravy podľa vašej formujúcej sa predstavy o dieťati, ktoré by ste chceli prijať do rodiny.

Legislatívne okienko

Prípravu na náhradné rodičovstvo vymedzuje Zákon o sociálno-právnej ochrane a sociálnej kuratele č. 305/2005 (§ 38, ods. 4 a 5). Ako záujemcovia o náhradné rodičovstvo si musíte podať žiadosť na príslušnom Úrade práce, sociálnych vecí a rodiny, odbore sociálno-právnej ochrany. Tam s vami pracovníčky úradu zozbierajú potrebné údaje a dokumenty. Následne si vyberiete subjekt, v ktorom chcete, aby vaša príprava prebiehala, a oznámite túto skutočnosť opäť na úrad. Takto začnete proces prípravy na náhradné rodičovstvo – stávate sa tzv. žiadateľmi o náhradné rodičovstvo. Príprava má podľa zákona rozsah 26 hodín a zákon tiež upravuje ďalšie jej náležitosti.

Návrat, tak ako aj ostatné akreditované subjekty, v procese prípravy spolupracuje s príslušnými úradmi. Na záver vašej prípravy vyhotovíme správu, v ktorej v základných bodech zosumarizujeme závery vašej prípravy z pohľadu odborníka. S jej znením vás oboznámi odborný pracovník, ktorý viedol vašu prípravu. Následne ju odošle na príslušný úrad. Po spracovaní všetkých dokumentov úrad vydá rozhodnutie o vašom zaradení (príp. nezaradení) do tzv. zoznamu žiadateľov o náhradné rodičovstvo.

TRÍBEHY DETÍ

Paťko

je 5-mesačný zdravý rómsky chlapček, menší ako podobné deti v jeho veku. Vo vývine mierne zaostáva. Žije v detskom domove na východe Slovenska.

Žanetka

je 1-ročné, krehko pôsobiace dievčatko s akoby priesvitnou pokožkou. Mala nízku pôrodnú váhu, niekoľko týždňov po pôrode trpela abstinenčnými príznakmi. Ďalšie zdravotné problémy sa začínajú prejavovať postupne. Žije v profesionálnej rodine v Bratislavskom kraji.

Vaneska a Nikolas

sú súrodenci - 5-ročné dievčatko a 3-ročný chlapček, ktorí zažili hrubé zanedbávanie rodičovskej starostlivosti. Podľa psychológa dochádzalo v ich rodine aj k násiliu, pravdepodobne boli obeťou i deti. Niekoľko posledných mesiacov žijú v neštátnom krízovom centre v Žiline a pracujú s nimi špecializovaní terapeuti.

O ČOM BUDEME HOVORIŤ?

O budúcnosti vašej rodiny

Rodina, ktorá zvažuje náhradné rodičovstvo, často a vcelku právom vidí situáciu nasledovne: My túžime po dieťati – dieťa, na ktoré čakáme, zase potrebuje rodičov. Takže predpokladáme, že nakoniec budeme spolu šťastní.

Skutočnosť však býva iná. Je nutné rátať s faktorom **nepredvídateľnosti**. *Nikto presne nievie, čo sa bude diať od momentu vstupu „cudzieho“ dieťaťa do vašej rodiny.* Na túto neistotu sa dá pripraviť a zvládať ju tak, aby sa znižila pravdepodobnosť citových zranení – vás aj dieťaťa, ktoré chcete prijať do rodiny.

Je niekoľko závažných tém, o ktorých budeme spolu počas prípravy hovoriť:

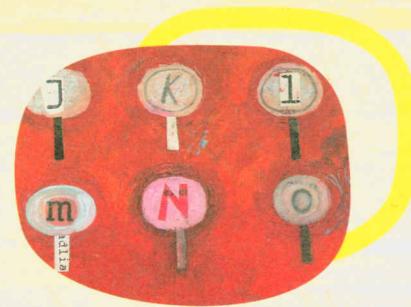
V rozhovoroch s nami budete hovoriť o tom, **čo ako rodina ponúkate dieťaťu**, ktoré nemôže žiť s vlastnou rodinou – čo mu ponúkate a kým mu chcete byť, prípadne aké miesto vo vašej rodine mu chcete vyčleniť.

Tiež budeme spolu s vami hľadať to, čo vám pomôže zvládnuť krízové momenty spojené s prijatím dieťaťa. Krízy napokon zažíva každá rodina, lenže tá náhradná je v niečom krehkejšia, pretože jej súčasťou je zranené dieťa.

Vstup dieťaťa do rodiny preverí vaše manželstvo – budete ako pári vystavení množstvu nových situácií. Čím viac budete už teraz spolu hovoriť o náhradnom rodičovstve, preverovať svoju motiváciu, zvažovať kritické momenty vášho vzťahu, tým silnejšie budete mať **zdroje porozumenia** neskôr, v ľahkých časoch.

Či už ste rodina bez detí, alebo s malými, či odrastenými deťmi – máte svoje **osobitosti či prednosti**, ktoré môžete poskytnúť prichádzajúcemu dieťaťu. Ak už deti máte, nezabúdajte na ne. Aj ony sa musia na príchod dieťaťa pripraviť spolu s vami. Je veľmi dôležité neohrozí ich doterajšie postavenie v rodine a o zmenách, ktorým budú vystavené, uvažovať dopredu.

Sila vašej rodiny sa násobí počtom a ochotou vašich príbuzných a priateľov. Ľudia okolo vás nadobúdajú veľký význam najmä vtedy, ak ste sa podujali vychovávať dieťa ako jednotlivca, bez partnera či manžela. Títo ľudia môžu vašu rodinu podržať vtedy, keď to budete potrebovať. A vaše **vzťahy** tým len získajú – samozrejme, pokiaľ si blízkych budete pre vašu novú cestu od začiatku získavať, vysvetlovať a ak treba, aj presvedčať.

PRÍBĚHY DETÍ

Patko

by sa dobre cítil vo veľkej otvorennej rodine, kde by boli staršie deti. V takejto rodine by sa nikdy necítil osamelo, naopak, prostredie a najmä ľudia by mu poskytovali dostatok podnetov. V prvých rokoch bude dôležitá „obyčajná“ starostlivá rodičovská opatera, aby chlapček dobehhol, čo zameškal.

Žanetka

by potrebovala pokojné a predvídateľné rodinné súžitie, trpezlivú a podporujúcu mamu, ktorá bude mať dostatok času vyhradeného iba pre ňu.

Vaneska a Nikolas

sú deti so špeciálnymi potrebami, ktorých zvládnutie si vyžaduje nielen porozumenie, ale aj špeciálny prístup zo strany opatrovateľov pod vedením odborníkov.

O ČOM BUDEME HOVORIŤ?

O stávaní sa náhradným rodičom

V príprave s vami budeme hovoriť o zaužívanom vnúmaní i právnom zadefinovaní jednotlivých form náhradného rodičovstva, ich prednostiach a rizikách. Jedným z vážnych vymedzení býva u budúcich náhradných rodičov predstava „skutočného“ rodičovstva. Teda vzťahu, nielen psychologicky, ale aj sociálne a právne, čo najbližšieho bežnému rodičovstvu. Tu je dôležité uvedomiť si, že deti žijú mimo vlastnej rodiny z rôznych dôvodov.

Môže sa stať, že situácia pôvodných rodičov je z hľadiska ich schopnosti napĺňať potreby dieťaťa veľmi vážna. Vtedy sociálny kurátor a súd zvažujú a robia sled právnych krokov, ktorých výsledkom môže byť osvojenie dieťaťa inými rodičmi. Ak zvažujete cestu adopcie, inak povedané, chcete byť **osvojiteľia**, musíte si byť vedomí toho, že prijímate za vlastné „cudzie“ dieťa so všetkými právami a povinnostami, no aj s rizikom, ktoré je s tým spojené. Osvojené dieťa sa stáva vaším dieťaťom – je opodstatnené budovať vzťah bez „zadných vrátok“.

Oveľa častejšie sú dôvody na odchod dieťaťa z pôvodnej rodiny posúdené ako dočasné – sociálny kurátor a súd zachovajú možnosť a právo na návrat dieťaťa. V ideálnom prípade by sa vtedy mal nájsť príbuzný, ktorý si dieťa zoberie do náhradnej osobnej starostlivosti. Pokial takýto človek neexistuje, najlepšie riešenie pre dieťa je jeho **prijatie pestúnskou rodinou**.

8 Pestúnski rodičia dieťaťa poskytnú domov a možnosť prežiť detstvo v rodine. Hoci je **pestúnska starostlivosť** často jedi-

ným riešením pre dieťa, ak nemá byť ohrozené jeho detstvo, pre vás ako rodičov je to vedomá voľba a to voľba k širšiemu rozmeru náhradného rodičovstva.

Ako pestúni nebudeste sami. Budete v kontakte so sociálnymi pracovníkmi, súdcami a ďalšími ľuďmi, ktorých prácou je dohliadať na to, aby dieťa malo naplnené svoje potreby.

Ďalšia často otváraná téma pestúnstva súvisí s tým, že do pestúnskej starostlivosti môže súd zveriť aj dieťa, ktoré nie je právne voľné. Do svojej starostlivosti preberiete dieťa, ktoré má so svojimi pôvodnými rodičmi možnosť či právo udržiavať kontakt, v istom zmysle sa teda o rodičovstvo budete deliť s pôvodnými rodičmi dieťaťa. Pôvodní rodičia aj ich deti žijúce v pestúnskej rodine majú právo na vzájomné informácie, stretávanie sa v dohodnutom čase a pôvodní rodičia majú právo rozhodovať v dôležitých veciach týkajúcich sa dieťaťa.

Môže sa stať, že väčšinu z týchto zásahov do autonómie vašej rodiny nebude chcieť pôvodná rodina dieťaťa nikdy realizovať, ale na príprave sa budeme venovať aj spôsobom, ako takéto situácie zvládať. Skúsení pestúni veria, že je to ich postoj a rešpekt voči životnej histórii dieťaťa, ktorý pomáha celej náhradnej rodine – vrátane prijatého dieťaťa, prežívať občasnú kontakt s pôvodnou rodinou pozitívne.

Samostatnou kapitolou v príprave je diskusia o nastavení našej spoločnosti voči deťom rómskym alebo inak odlišným. Nie je veľa budúcich náhradných rodičov, ktorí by si trúfli seba a svojich blízkych vystavovali **necitlivosti okolia** voči inakosti. Do tejto kategórie patria aj rodičia, ktorí prijmú viac detí (súrodencov) naraz alebo dajú domov deťom väčším, ktoré si so sebou prinášajú problematické prejavy súvisiace s ich životnou historiou.

PRÍBĚHY DETÍ

Paťkovi

pestúnski rodičia by aktuálne mali byť vyrovnaní s pasívnym, prípadne i aktívnym záujmom pôvodnej rodiny. Ale nie je možné predvídať, ako sa bude situácia ďalej vyvíjať. Možno o pári mesiacov už bude aktuálna otázka jeho osvojiteľnosti.

Žanetka

má niektoré predpoklady stať sa naplnením života manželov, ktorí dlho túžia po dieťati. Mali by však rátať s perspektívou dlhodobých zdravotných komplikácií a častými návste-

vami u špecialistov. Adoptívna mama jej bude musieť venovať veľa trpežlivosti a opatery.

Vaneska a Nikolas

potrebujú zo všetkého najviac zrelých pestúnskych rodičov, vzdelaných a rozumejúcich prejavom a problémom týchto detí, ktoré by iných, bežných rodičov mohli veľmi zneistňovať. Pri pohľade na bolesť detí budú tito rodičia často vystavení pocitu bezmocnosti – preto musia vedieť citlivu vnímať aj pokroky detí a nádej do budúcnosti.

Legislatívne okienko

Príprava je podľa Zákona o sociálnoprávnej ochrane a sociálnej kuratele č.305/2005 differencovaná podľa jednotlivých právnych foriem náhradnej rodinnej starostlivosti:

Osvojenie je najbližšie biologickému rodičovstvu. Dieťa mení svoju právnu identitu, stáva sa dieťaťom osvojiteľov. Predchádza tomu právna voľnosť dieťata a budúci osvojitelia musia absolvovať proces totožný s náhradnými rodičmi.

Pestúnska starostlivosť je dočasnom formou zverenia dieťata do rodiny súdnou cestou, spravidla na čas, dokial sa neupravia pomery v jeho pôvodnej, biologickej rodine. Pestúnska starostlivosť je štátom kontrolovaná a dotovaná. Pestúni absolujú proces preverovania a prípravy.

Náhradná osobná starostlivosť je dočasnom formou zverenia dieťata do náhradnej rodiny súdnou cestou. Využíva sa najmä v príbuzenských vzťahoch, kedy sa dieťa zverí jemu známym osobám.

Aj keď profesionálne rodičovstvo podľa zákona nepatrí do foriem náhradnej rodinnej starostlivosti, spomenieme ho tu, pretože sa s ním väčšina z vás stretne v ďalšej fáze stávania sa náhradným rodičom. **Profesionálna rodina** je podľa zákona jednou z foriem ústavnej starostlivosti. Profesionálnej rodine je pridelené dieťa z detského domova, kde sú rodičia zamestnancami. Prínosom rozšírenia inštitúcie profesionálneho rodičovstva je, že čoraz viac detí strávi čas čakania na vyriešenie svojej situácie v rodinnom prostredí. To je najmä pre malé deti úplne klíčový predpoklad ich ďalšieho zdravého psychického vývoja.

VAM SA JØRGEN
VAM V BERLÍNE.

TWURST

O ČOM BUDEME HOVORIŤ?

O potrebách detí, ktoré žijú mimo vlastných rodín

Počas prípravy začnete rozvíjať svoju citlivosť a rodičovské zručnosti. Budeme spolu veľa hovoriť o tom, aké sú dôsledky nenaplnenia základných psychických potrieb u detí prichádzajúcich do náhradných rodín. Dostatok relevantných informácií o fažkostiach, ktoré deti sprevádzajú a hlbší náhľad a **porozumenie zdrojom problémov** sú dôležité pri formovaní vásloho náhradného rodičovstva. V príprave vám poskytneme aj prehľad a skúsenosti zo spolupráce odborníkov a náhradných rodičov.

Ak dieťa nemalo možnosť naviazať sa na jednu materskú osobu, výsledkom bývajú **poruchy vzťahovej väzby** s vážnymi dôsledkami predovšetkým na citový vývin dieťaťa. Nepríputané dieťa môže zaostávať aj v rozumovom vývine, vo vývine svedomia. Príčiny jeho problémov sú často zistené až potom, ako nastane zlepšenie po prijatí do rodiny.

Do náhradných rodín prichádza veľmi veľa detí s diagnózou **zaostávanie vo vývine**. Pomalšie napredovanie mohlo byť pri tom spôsobené „len“ tým, že dieťa vyrastalo v málo podnetnom prostredí bez dostatočnej starostlivosti. Jednoducho povedané – nedostávalo dostatok podnetov od rodiča či niekoho, kto by rodiča nahrádzal charakteristickou prítomnosťou. Dieťa môže zaostávať vo vývine celkovo alebo len v nejakej jeho špecifickej oblasti, napríklad v rozvoji reči alebo jemnej motoriky.

Tieto deti často profitujú z „**obyčajnej rodičovskej opatery**“. Po tom, čo sa ocitnú v rodine, objavia v sebe chut' žiť a učiť sa nové veci. Poznáme deti, ktoré po čase dobehli svojich rovesníkov, to sú potom tie príbehy „o zázrakoch“. Môže sa tiež stať, najmä ak dieťa žilo v málo podnetnom prostredí dlhšie, že bude napriek vašej starostlivosti už vždy v niektorých oblastiach života pocitovať obmedzenia. To je práve tá nepredvídateľnosť, o ktorej sme hovorili na začiatku. Tiež sa môže objaviť podozrenie, že príčinou problémov nie je len nedostatok pozornosti, ktorú dieťa zažívalo, ale aj niečo väčnejšie, napríklad poškodenie nervového systému.

Mimo vlastnej rodiny žije mnoho detí, ktoré sa narodili **so závažným ochorením**. Môže ísť o poškodenie nervového systému či vnútorných orgánov – geneticky podmienené alebo vznikajúce počas vnútromaternicového vývinu dieťaťa. Najčastejšimi sú ochorenia ako fetal-alkoholový syndróm, vrodený syfilis, žltáčka typu B, abstinenčný syndróm po narodení dieťaťa a pod. Taktiež sem možno zaradiť rôzne príznaky celkového neprospevania, ako sú poruchy svalového napäcia, zvýšená dráždivosť dieťaťa, prípadne nedostatočná citlivosť či vnímanosť (fyzická, zmyslová i rozumová), viacpočetné poškodenia a podobne, ktoré sa neskôr môžu vyvinúť do obrazu ochorenia.

Liečba
intenz
vráta
terý. S
rostliv
špecia

Aj ne
kován
hrubé
často
valo. I
prístu

Liečba
ny prí
V príp
menej
defoc
že iba
(oprot

Liečba týchto detí si od rodičov vyžaduje často dlhodobú a intenzívnu spoluprácu s lekármi, nasadenie komplexnej liečby vrátane rehabilitácie a dodržiavanie liečebného režimu opatery. Spolupráca s odborníkmi však okrem zdravotnej stastrostlivosti zahŕňa aj iné oblasti – dôležité je dodržiavať rady špeciálneho pedagóga či detského psychológa.

Aj negatívne zážitky z minulosti (či už ojedinelé alebo opakovane) zanechajú výrazné stopy na psychike dieťaťa. Okrem hrubého násilia sem možno zaradiť aj to, ak bolo dieťa veľmi často samé, bez kontaktu s ľudskou bytosťou alebo ak hladovalo. Deti, ktorým bolo ubližované, majú potrebu špeciálneho prístupu zo strany opatrovateľov.

Liečba týchto detí si vyžaduje rozpoznanie traumy a špeciálny prístup zo strany opatrovateľov pod vedením odborníkov. V príprave hovoríme o dotykovej terapii a ďalších bežných či menej bežných rodičovských kompetenciach, ktoré pri týchto deťoch nadobúdajú iný význam. Možno povedať, že im pomôže iba tzv. terapeutické rodičovstvo – výhodou takéhoto rodiča (opróti terapeutovi) je bližšie poznanie dieťaťa a vzťah s ním.

PRÍBĚHY DETÍ

Paťkovi

rodičia by mali byť pripravení na rôznorodé reakcie blízkych a tiež na to, že rómske dieťa v bielej rodine bude pútať pozornosť okolia. Niektorí rodičia také niečo zvládajú lepšie, iní horšie. V každom prípade, náhradné rodičovstvo sa stane pre členov Paťkovej rodiny bežnou témou. Po čase bude Paťko potrebovať, aby mu náhradní rodičia pomohli vyrovnať sa s otázkami jeho inakosti, s jeho rómskym pôvodom.

Prioritou Žanetkinej rodiny by spočiatku bolo zabezpečenie pravidelného režimu – spanie, jedenie, dotyková terapia. Neskôr by rodiča mali byť pripravení rozvíjať svoju citlivosť na meniace sa potreby dieťaťa a dokázať sa tešíť z každého, i drobného pokroku, ktorý Žanetka dosiahne.

Vaneska a Nikolas budú potrebovať, aby ich opatrotovatelia boli v pravidelnom kontakte s terapeutmi, aby mohli rodiča nadviazať na ich odbornú pomoc deťom z pozície milujúceho blízkeho človeka. Zlepšenie stavu detí bude v príamom prepojení na ich pomaly sa rodiaci pocit bezpečia v náhradnej rodine. Zahojenie psychických zranení si bude vyžadovať čas, obrovskú dávku trpezlivosti a aj viery, že tieto deti majú nádej.

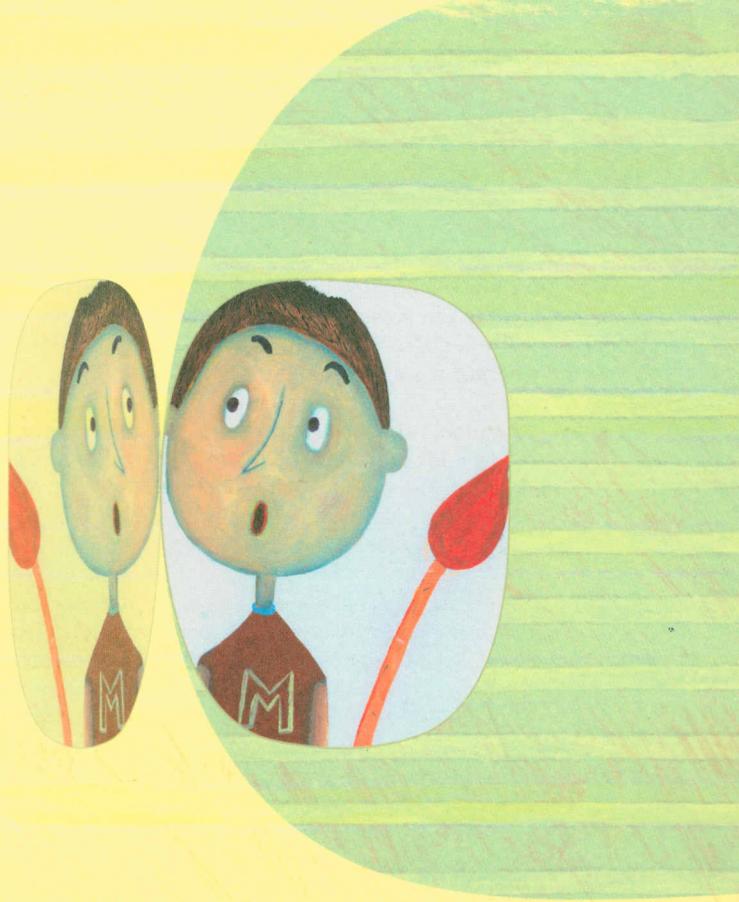
O ČOM BUDEME HOVORIŤ?

O dôležitosti životnej história dieťaťa

Každé dieťa prichádzajúce do náhradnej rodiny sa narodilo pôvodným rodičom, v biologickej rodine. Hoci tento posledný zaužívaný názov neznie príliš poeticky, faktom je, že rodičia dali dieťaťu život, odovzdali mu gény, ktoré budú mať vplyv na neho fyzickú podobu a častočne i osobnosť. Dá sa povedať, že fakt existencie biologickej rodiny bude pre vás nemenný a pravdivý aj v prípade, že túžite prijať dieťa, ktoré s touto rodinou *de facto* nikdy nežilo.

Dieťa – či chceme alebo nie, bude od svojej biologickej rodiny do určitej miery odvazovať legitimitu svojho bytia. A hoci dôvody pre to, že dieťa nežije vo vlastnej rodine vzbudzujú rôzne pocity – čím skôr sa ako budúci náhradní rodičia oboznámite s týmito zákonitosfami „vzťahu – nevzťahu“, tým lepšie. V príprave dostanete možnosť „zakomponovať“ biologických rodičov dieťaťa do svojho uvažovania.

Raz, keď nastane čas otázok, budete menej zaskočení naliehavosťou a možno aj bolestivosťou tejto chvíle. Budeme spolu s vami už teraz zvažovať možnosti, **ako s deťmi hovoriť o fažkých príbehoch**, ktoré sú zároveň odpoveďami. Pri odkrývaní minulosti sa bude treba riadiť istými zásadami, aby dieťa vedelo takýto rozhovor uniesť. Môžete neskôr znova hľadať radu odborníka a urobiť všetko pre to, aby sa poznanie minulosti stalo posilnením pre dieťa i jeho vzťah s vami, jeho náhradnými rodičmi.

Čo bude nasledovať?

Po dôkladnom zvážení ste sa možno rozhodli stať sa rodičmi dieťaťu, ktoré je nejakým spôsobom znevýhodnené pri náchádzaní si náhradnej rodiny. V tom prípade vám môžeme v niektorom z Centier Návrat ponúknuť ďalšie sprevádzanie na vašej ceste.

Po oficiálnom ukončení prípravy na náhradné rodičovstvo a zaradení do tzv. zoznamu žiadateľov budete už sami cítiť, že sa blížite k cieľu. Isto sa budete s očakávaným dieťaťom chcieť stretnúť tvárou v tvár čo najskôr.

Čaká vás obdobie rozhodovania sa pre konkrétnu dieťa. Oficiálne má táto fáza stávania sa náhradným rodičom názov – sprostredkovanie dieťaťa do rodiny. Je to fáza citlivá a vyžaduje si od odborníka znalosti i skúsenosti. Pre vás to bude ďalšia skúška trpežlivosti a dôvery v odbornú pomoc.

Na základe doterajšej skúsenosti vieme, že rodiny, ktoré príjmu dieťa s rôznymi prejavmi traumatických zážitkov alebo inou záťažou súvisiacou s jeho minulosťou, potrebujú odbornú pomoc a podporu. V priebehu rokov sa snažíme stále rozvíjať a skvalitňovať služby pre tieto rodiny. Pozývame odborníkov zo zahraničia, aby nám sprostredkovali svoje vedomosti a skúsenosti, zúčastňujeme sa workshopov, seminárov a školení doma aj v zahraničí. Veľkým zdrojom inšpirácie sú naše náhradné rodiny, rozhovory s nimi a spoločná práca na tom, aby sa prijatým deťom pomohlo.

V náročnom období, po príchode dieťaťa do rodiny, vám veľmi radi poskytneme **špecializované poradenstvo**, na ktoré nadvážuje ponuka širokého spektra **odborných služieb** a programov pre **náhradné rodiny** a prijaté deti.

kluby
náhradných
rodín

rekreačno
-poradenské
pobyty pre ná-
hradné rodiny

rodičovské
skupiny

sociálno-právne
poradenstvo

sociálne
a psychologické
poradenstvo

tréningy
s prvkami hrovej
a filiálnej terapie

terapeutická
pomoc

Návrat je nezisková organizácia, ktorá od roku 1993 vytvára priestor pre rodinné riešenia pomocí deťom, ktoré sú ohrozené životom mimo rodinu.

Sme presvedčení, že jedine rodina so stabilnými milujúcimi rodičmi dokáže dieťaťu poskytnúť optimálne podmienky pre zdravý duševný vývin.

Aktuálne v 7 regionálnych Centrách Návratu viac ako 30 ľudí (sociálnych pracovníkov, špeciálnych pedagógov, psychológov...) poskytuje komplexné odborné služby rodinám.

Infolinka nielen o adopcií

0907 80 80 80

www.navrat.sk

www.adopcia.sk

Vydanie tohto materiálu podporila
Nadácia Orange. Ďakujeme za dlhodobú
podporu odborných služieb pre náhradné rodiny!

V tejto príručke nájdete ilustrácie slovenskej výtvarníčky
Martíny Matlovičovej (www.asil.sk). Ďakujeme!

Text: Renáta Matejová, Návrat

Ilustrácie: Martina Matlovičová

Editovanie: Lenka Hujdičová

Grafická úprava: Juraj Poliak

Korektúry: Zuzana Hlubocká

Tlač: P&M Turany

Vydal: Návrat, 2010

Centrá pre náhradnú rodinnú starostlivosť:

Centrum Návrat v Bratislave

Šancová 42, 811 05 Bratislava

tel./fax: 02/524 99 276, tel.: 524 44 361

mobil: 0907 80 80 80

navrat@navrat.sk

Poradenské miesto Návrat v Trnave

Trhová 2, 917 01 Trnava

mobil: 0917/649 478

Centrum Návrat v Prešove

Bayerova 8, 080 01 Prešov

tel./fax: 051/7711 679, 0918/391 019

navratpo@navrat.sk

Poradenské miesto Návrat v Košiciach

Alžbetína 12, 040 01 Košice

tel.: 055/6253 149, 0918/095 024

navratke@navrat.sk

Centrum Návrat v Banskej Bystrici

Dolná 9, 974 01 Banská Bystrica

tel./fax: 048/414 38 97,

mobil: 0918/653 817

navratbb@navrat.sk

Centrum Návrat v Žiline

Predmestská 24, 010 01 Žilina

tel./fax: 041/723 4273

mobil: 0907/706 523

navratza@navrat.sk

Poradenské miesto Návrat v Trenčíne

mobil: 0907/706 523

Aktuálne kontakty na Kluby náhradných rodín nájdete

na www.navrat.sk a www.adopcia.sk

Návrat, o. z. je registrované na MV SR pod číslom VVS/1- 900/90-10539.

Návrat poskytuje prípravu na náhradné rodičovstvo a ďalšie služby

ako akreditovaná organizácia – na základe rozhodnutia MPSVaR SR

číslo 1993/2006-I/21.

VOLKS BANK SLOVENSKO,

Č. ÚCTU: 4000 458 116/3100

IČO: 31746209

www.navrat.sk